

BOLLETÍ DE LA SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LULIANA

RESPOSTES A UNA ENQUESTA

CENTENARI! DEL NAIXEMENT DE R. LULL

Per TOMÁS CARRERAS ARTAU catedràtic de la Universitat de Barcelona.

El VII^è centenari del naixement de Ramon Lull, més que no el pretext per una nova commemoració, hauria d'ésser, al meu entendre, com l'epíleg del centenari de la mort del polígraf mallorquí tan esplendorosament celebrat l'any 1913

Justifiquen aquesta opinió el poc temps transcorregut de l'un a l'altre centenari i sobretot la bella sembrada d'iniciatives feta des de l'any 1915, moltes de les quals han fruitat esponerosament. *Continuar i ampliar* la tasca realitzada: tal em semblaria el millor programa per a commemorar la data incerta però propera del VII^è centenari del naixement de R. Lull. Per altra banda, en els darrers anys s'ha vingut abusant, a Espanya i a l'estranger, de les commemoracions centenàries, reduïdes moltes vegades a actes de gran pompa intel·lectual, però que no deixen rastre.

Un programa lul·lià de treball a realitzar amb ocasió de l'esmentat centenari, hauria d'atendre doblement a les exigències de l'alta investigació i a l'obra divulgadora de l'esperit del lul·lisme. Diré quelcom d'aquests dos aspectes de l'assumpte.

Es sabut que l'actual renovació dels estudis lul·lians es deu principalment a dos esdeveniments: la publicació dels textos catalans, iniciada a Mallorca l'any 1859 pel mai prou lloat Geroni Rosselló, i les lliçons sobre Lull i el Lul·lisme pro-

fessades per l'estimat mestre Dr. A. Rubió i Lluch als *Estudis Universitaris Catalans*, especialment durant els anys 1906 i 1910. Ambdues direccions han confluït, i gràcies a elles ha avançat extraordinàriament la reconstitució de l'opus lul·lià; mentre que, per altra banda, s'anava formant un estol d'investigadors professionals, autors de valuosos estudis orientats vers una interpretació històrico-crítica de Lull i el Lul·lisme.

Doncs bé, cal reforçar una i altra direcció, per tal d'aconseguir el màxim rendiment.

Abans que tot, cal augmentar la consignació, perquè avanci ràpidament la publicació dels textos catalans encara inèdits. Cal dotar a l'admirable i abnegat Mm. Salvador Galmés —la modèstia del qual no voldria ofendre— de tots els mitjans de treball per a prosseguir aquella meritíssima i profitosa tasca, auxiliant-se de joves lul·listes, que al seu costat esdevindran ben tost deixebles seus.

Actualment s'està realitzant una veritable revisió del Lull filòsof, amb criteri rigorosament històric. No es tracta pròpiament d'una restauració filosòfica del Lul·lisme, sinó d'estudiar la significació i el procés genètic de la filosofia lul·liana, incorporant-la als grans corrents de la filosofia medieval. Aquesta empresa exi-

geix la publicació urgent d'alguns textos catalans inèdits, per tal de conèixer d'una manera autèntica el pensament del Doctor Il·luminat. Entre aqueixos textos indicariem, en primer lloc, el manuscrit de l'*Art d'atrotbar veritat*, existent a Munich, o sigui el text català de l'*Ars magna*. El text llatí, que per primera i única vegada fou publicat en el volum primer de l'edició maguntina, no ofereix totes les garanties a l'historiador de la Filosofia. És sabut que els motius íntims de la publicació de la gran edició maguntina són un xic tòrbols, com ha palesat el Dr. A. Gottron. El text de l'*Ars magna*, imprès per Salzinger, és tendencios, puix va acompanyat de comentaris intercalats, originant-se d'ací la natural confusió. Sols la publicació del text català, que és el primitiu i autèntic de l'*Ars magna*, acabaria per esvaïr els dubtes. Altre text català inèdit, la publicació immediata del qual gosem també recomanar, és el de la *Logica nova*, existent a Halle (1). La *Logica nova*, escrita originàriament en llatí a Gènova en 1303 i traduïda al català l'any següent, a Montpeller, és una peça importantíssima per conèixer el darrer moment de l'evolució de l'Art lul·lià.

Quan la publicació de textos lul·lians catalans, sobretot els de més substància filosòfica, estigui més avançada, serà arribada l'hora d'empendre formalment el *Vocabulari filosòfic lul·lià*. Veus ací una iniciativa que a l'emsem que significa l'exploració d'un caire viu del Lul·lisme, vendria a satisfer una necessitat en l'actual estat de la nostra cultura. «L'empresa de bastir un lèxic filosòfic—he escrit en altre lloc (2)—malgrat sigui obra d'una selecció individual, exigeix disposicions col·lectives favorables, i suposa un estat de puresa originària o, en el seu defecte, de depuració portada a bon terme en la llengua parlada. És arribat aquest moment a Catalunya? Afortunadament, comptem amb una experiència acomplida, i és per ella que Ramon Lull pot ésser definit com el

verb de la raça. Sotmetre a una severa revisió el lèxic filosòfic emprat en les obres catalanes de Lull i adaptar-lo a les necessitats actuals del pensament filosòfic, és una tasca la importància de la qual hem assenyalat mantes vegades i en la que portem esmerçats alguns esforços».

Paral·lelament a la publicació del textos catalans inèdits caldria emprendre també la publicació dels textos llatins inèdits encara, alguns d'ells molt importants per conèixer el pensament filosòfic lul·lià en tota la seva extensió. Les indicacions fetes en els catàlegs del P. Longpré i del Dr. Ottaviano, que són els més moderns, i en els treballs bibliogràfics dels senyors Jordi Rubió i Ramon d'Alòs-Moner, ens excusen d'haver d'insistir sobre aquest punt.

Un dels resultats més importants del centenari de la mort de R. Lull, celebrat l'any 1915, fou la gran tasca bibliogràfica lul·liana orientada desde la càtedra de Literatura Catalana dels *Estudis Universitaris Catalans* i patrocinada per l'*Institut d'Estudis Catalans*. Aquesta tasca culmina en la imponent *Bibliografia de les impressions lul·lianes* d'Elies Rogent i Estanislau Duran, eixida a llum l'any 1927. Però aquesta publicació arriba solament fins l'any 1868. Cal continuar-la i completar-la fins posar-la al dia. Ningú més preparat per a fer-ho que el senyor Ramon d'Alòs-Moner, que va prologar, addicionar, fer els índexs i, en una paraula, portar a bon terme la dita *Bibliografia*.

Una tasca mol profitosa escauria a la benemèrita *Societat Arqueològica Lul·liana*, a saber: la publicació d'obres inèdites, amb preferència les de caràcter doctrinal o documental, dels lul·listes mallorquins. La *Biblioteca de Escritores Baleares* de Joaquim Maria Bover conté, sobre aquest punt, precises indicacions. Remembrarem, sols per via d'exemple, l'important servei prestat per la susdita Societat al publicar, en dos volums, en 1890-91, la *Vida del Beato Raimundo Lulio* del P. A. R. Pasqual fins aleshores inèdita.

Palma de Mallorca i Barcelona han esdevingut dos fogars permanents de l'investigació lul·liana, dels quals reben freqüents

(1) Cfr. S. Bové. *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras* de Barcelona, abril-juny de 1915, p. 86.

(2) *Introducció a la Història del pensament filosòfic a Catalunya* (Barcelona, 1931), pp. 94 i 95.

inspiracions els lul·listes peninsulars i estrangers. Seria d'una alta eficàcia concentrar, a base dels dos esmentats fogars, tot l'utilitatge lul·lià. Caldria, al meu entendre, organitzar a Mallorca i a Barcelona respectivament dues grans Biblioteques *expressament* lul·lianes, en constant relació d'inter-canvi, de manera que l'estudiós que es dirigís a qualsevol d'aquells dos centres trobés totes aquelles informacions i mitjans de treball que li aplanessin la seva labor investigadora. Ambdues Biblioteques haurien d'estatjar d'una manera digna els diversos fons lul·lians dispersos a Mallorca i a Catalunya respectivament, ultra les noves adquisicions que anessin realitzant. Si aquesta idea prengués viabilitat, apuntariem altres detalls per a millor articular-la.

S'hauria d'instituir amb caràcter permanent un premi internacional, molt ben dotat, per tal d'estimular els alts estudis lul·lians en tots els seus caires (bio-bibliogràfics, lingüístics, filosòfics, etc.), sigui quina sigui la llengua en què fossin escrits. Aquest premi hauria d'ésser adjudicat periòdicament—cada quatre o cinc anys—, sense tema preconcebut, al millor treball, publicat o inèdit, corresponent al període que seria assenyalat prèviament en cada convocatòria.

Però, com ja hem indicat al principi, cal emprendre una tasca paral·lela de divulgació lul·liana. En general, el nostre Lul·lisme, àdhuc el més ben orientat, ha actuat en un ambient reclus, fins al punt que la massa il·lustrada ha vingut considerant les aficions lul·lianes com un afer exclusiu d'erudits. Venturosament, la be-

nemèrita empresa editorial *Els Nostres Clàssics* ha fet de la publicació gradual de les produccions lul·lianes més característiques, un dels seus primordials objectius.

Cal prosseguir per aquest camí, fent gustar la menja saborosa de la poesia i la prosa lul·lianes—tan gracioses, tan instructives, tan populars alhora—als nostres infants ja des de l'escola, mitjançant antologies i petites publicacions adaptades a la seva capacitat de lectura. Però cal sobretot educar, des de l'època joveçana, el gust dels nostres poetes i prosadors. No tinc cap dubte que la difusió de la lectura de les obres cabdals del polígraf mallorquí seria la més eficaç terapèutica contra aqueix preciosisme dels nostres homes de lletres, adalerats per l'adquisició—sense aconseguir-ho—d'una elegància i una distinció personals mitjançant l'assimilació—gairebé sempre imperfecta—de models exòtics. Aquesta darrera operació, precisament per la seva manca d'una base ancestral, exigeix massa sovint el sacrifici d'aquella primera i indispensable qualitat de l'escriptor, això és, l'espontaneïtat. En canvi, difícilment trobaríem un model que, com el Doctor Il·luminat, oferís a la consideració de l'escriptor català la triple qualitat d'ésser *nostre* pel seu bell parlar, *universal* per la volada infinita del seu pensament, alhora que profundament *humà* per la manera emocionada d'enunciar els seus alts i generosos propòsits i els mitjans personals heroics emprats per portar-los a pràctica realització.

Barcelona, maig de 1932.

CATALEG D'OBRES I DOCUMENTS LUL·LIANS A ROMA

A la primeria del s. XVII hi hagué un revivament lul·lià, les causes ocasionals del qual no hem tengut avinentesa d'esbrinar. Ja n'apunten indicis l'any 1589, quan el Regne de Mallorca i el Principat de Catalunya aconseguiren de la Santa

Seu un estudi sobre l'ortodòxia del Bt. Ramon, que el papa Sixte V encomanà a una comissió de cinc cardenals: els dos Colonna, Alano, Robert i Borromeo (St. Carles). Per a aquest estudi, segurament, es feu una remesa, l'any 1591, de llibres

lul·lians al cardenal Ascani Colonna. (1) Mallorca i Catalunya interessaren en sa demanda el rei Felip II, qui recomenà el negoci al Duc de Sessa, embaixador seu a Roma. Aquest feu diligències, per mitjà del seu agent el Dr. Arceo de Herrera, que no resultaren infructuoses, ja que foren excloses de l'Index dels llibres prohibits les obres del Beat i s'obtingueren Lletres compulsorials (8 de març de 1594), en execució de les quals es seguiren procediments a Mallorca (1596), i es trameteren a Roma els documents que feien al cas, amb una bona partida de llibres, sembla, al Dr. Herrera. (2) A més, anys després, es confeccionaren quatre processos (1605, 1607, 1612 i 1617) (3) tendents a la canonització del Beat. Per gestionar el negoci a Roma fou nomenat síndic o procurador el P. Fr. Antoni Busquets, qui es trasladà a la Cort pontifícia a la primavera de 1612, però no assolí resultats coneguts. Tornat a Mallorca, morí l'any 1615. Dos anys després el Gran i General Consell nomenà síndic de la causa de canonització el P. Fr. Joan Riera, de Sineu, qui anà tot d'una a Roma, potser amb més llibres, hostatjant en el Col·legi de S. Isidoro dels Observants Irlandesos. Allà, segurament, aplegà els llibres lul·lians de les remeses primeres i àdhuc en rebé d'altres per a la S. Congregació de l'Inquisició, (4) i després de 15 anys de treball, morí en el mateix Col·legi, dia 4 de juny de 1633, sense haver reeixit. Quedà allà la documentació i els llibres esmentats, dels quals un autor anònim en feu un catàleg complet, precedit de tres *Discursos* (5) i seguit dels Privilegis i aprovacions de la Doctrina lul·liana pels reis d'Aragó i Castella. Tot això forma part del ms. 41 de la Causa Pia,

fols 122-151 (6) D Pere de A. Penya publicada en aquest BOLLETÍ (7) sis documents de *Bibliografia Luliana*, tres dels quals són els que hem citats. No hem tengut lleure de comprovar — ni ens interessa ara — si les obres compreses en aquell són les mateixes del catàleg anònim, si bé ho suposam, en general; però havent-hi, a més, en aquest, moltes altres peces i documents creim que ha de tenir interès la seva publicació Veis-lo ací:

ARMARIO 5. COLLEGII SANCTI ISIDORI

Index librorum, exemplarium, seu actorum in causa Lulli qui ex ordine Senatus Majoricensis (ut creditur, quanvis non constet per instrumentum autenticum) manent in Archiuis, seu armariis Collegii sancti Isidori Romae.

34. Raymundi Lulli lib. Contemplationum Tom, 29.
36. Ejusdem operis. Tom, 4 et 5.
37. Ejusdem Lulli ars demonstratiua fol. 1.
Ejusdem ars brevis, ibidem, fol. 83.
Ejusdem ars mixtiva (1) Theologiæ, et Philosophiæ ibidem fol. 98.
38. Ejusdem liber Natalis pueri parvuli Xri. Jesu, fol. 1.
Ejusdem liber de Deo ignoto, et Mundo ignoto, ibidem, fol 25.
Ejusdem liber faciliis scientiæ. ibidem, fol. 34.
Ejusdem liber de Divina vnitare et pluralitate, ibidem, fol. 38.
Ejusdem liber de eficiente et effectu, ibid. fol. 47.
Ejusdem de Fallaciis, quas non credunt facere aliqui qui credunt esse Philosophantes contra purissimum actum Dei, verissimum, et perfectissimum. ibidem, fol. 53.
Ejusdem, Disputatio Raymundi cum Averroista, ibid. fol. 56.
Ejusdem liber Contraditionis. ibidem, fol. 59.
Ejusdem liber de syllogismis contradictoriis, ibidem, fol. 66.

(1) Vid *Boll. Arq. Lul.* tom III, pp. 102 i 103.

(2) Vid. *Boll. Arq. Lul.* tom I, n.º 37, p. 3, i tom II, p. 134.

(3) Vid. *Disertaciones históricas* del P. Custurer (Mallorca, 1700) pp. 30 i 31, nota 42.

(4) Vid. *Boll. Arq. Lul.* tom II, pp. 230 i 231.

(5) Un sobre la falsetat de la Bul·la de Gregori XI, altre sobre el culte del Bt. Ramon i el tercer de la *serie* i estat de la *Causa*, d'on hem preses les notícies d'aquest proemi.

(6) El catàleg dels llibres i documents ocupa els fols, 142-149.

(7) Llocs citats.

(1) *mistica correigit mixtiva posteriorment.*

- Ejusdem *Sermones contra errores Averrois*, *ibid.*, fol. 75.
 Ejusdem *Demonstratio per æquiparatiã*, *ibid.*, fol. 82.
 Ejusdem liber *Correlatiuorum ignotorum* *ibidem.* fol. 85.
 Ejusdem liber de *Forma Dei*, *ibidem.* fol. 92.
 Ejusdem liber, seu ars de *existentia et agentia Dei*, *ibid.*, fol. 111.
 Ejusdem liber de *questione valde alta et profunda*, *ibid.*, fol. 119.
 39. Ejusdem liber de *Mirabilibus*, fol. 1. Vide aliam copiam, N. 60.
 Ejusdem liber contra *Antichristum*, *ibidem.*, fol. 235.
 Ejusdem *Logica del Gatzell*.
 Alia quædam sine titulo ante pag. 1. et a pag. 271 usque ad finem codicis.
 40. Ejusdem de 14. *Articulis fidei Chatolicæ*
 41. Ejusdem liber de *virtutibus et peccatis*,
 Ejusdem seu alterius tractatus ad *decla- randum Artem Generalem (Generalem)*, fol. 1.
 Ejusdem opusculum de modo aptandi *Medicinam ad Logicam nouam*, *ibidem* fol. 93.
 Alia quædam non Lulli sed alterius authoris artis, et principiorum *Medicinæ*, *ibidem.* fol. 94.
 Liber Lulli de *regionibus sanitatis et infirmitatis*, *ibid.*, fol. 111.
 Ejusdem ars principiorum et *graduum Medicinæ*, *ibid.*, fol. 122.
 Ejusdem *Tabula de ponderositate, et leuitate*, *ibid.*, fol. 141.
 Ejusdem liber *Medicinæ de arte compendiosa*, *ibid.*, fol. 148.
 43. Ejusdem liber de *principiis et gradibus Medicinæ lingua Majoricana*,
 44. Ejusdem *Initialia dictata de 7. articulis lingua Majoricana* fol. 1.
 Ejusdem *Orationes* *ibidem* pag. 20.
 45. Ejusdem de *Articulis fidei*.
 Ejusdem *dictata, seu Rythmi de Trinitate de quinque virtutibus, et alia fragmenta*, *ibid.* in medio.
 Ejusdem liber de *Intellectu, et alia fragmenta*, *ibid.* in fine.
 46. Ejusdem arbor *Philosophiæ desideratæ*.
 47. Ejusdem ars *demonstratiua*.
 48. *Philippi Vlstadi Cælum Philosophorum, seu liber de Secretis Naturæ*.
 49. *Memoria eorum quæ in causa Raymundi Lulli per Ducem Sessanum acta sunt Romæ pro parte Regis Catholici anno 1593, procurante Alphonso Ruiz de Ribera sacerdote Toletano* fol. 1. Vide prosecutionem hujus negotii *ibidem.* fol. 74.
 Lulli ars *vtriusque juris* *ibidem.* fol. 9.
Informatio ad Congregationem S^{ti} Officii de eis, que aliqui authores contra Lullum scripserunt, et Regnum Balearum expungi petit *ibidem (ibidem)*, fol. 77.
 Lulli de *Guaste, et Aloma, et Blanquerna eorum filio Italice*, *ibidem.* fol. 114.
 Ejusdem de *Gentili, et tribus Sapientibus*, *ibid.* fol. 203.
 50. Ejusdem liber *Medicinæ in principio mutilus*, fol. 1.
 Ejusdem liber de *convenientia quam habet fides, et intellectus cum objecto*, *ibidem.* fol. 18.
 Ejusdem *Demonstratio per equiparantiã*, *ibidem.* fol. 20.
 Ejusdem liber de *Regionibus sanitatis*, *ibid.* fol. 24.
 Ejusdem ars *predicationis*, *ibid.*, fol. 37.
 Ejusdem liber quæ lex *meliior, major, clarior, et verior, habeatur*, *ibidem (ibidem)* fol. 47.
 Ejusdem liber de *peccato veniali, et mortali*, de veniali peccato incipit, et mortali *ibidem.* fol. 50.
 Ejusdem liber de *Sancta Trinitate, et Incarnatione* *ibid.* fol. 56.
 Ejusdem fragmentum de *figuris*, *ibidem.* pag. 66.
 51. Ejusdem ars *Inuentiua veritatis*, fol. 30.
 Ejusdem *Tabula Generalis ad omnes scientias applicabilis* *ibid.* fol. 73.
 Ejusdem ars *expositiua, seu lectura in artem Inuentiuam, et Tabulam Generalem* *ibidem.* fol. 102.
 52. Ejusdem liber de *Deo*.
 53. *Processus informationis coram Ordinario Majoricensi, de Sanctitate, admirabili Vita, Conversione, et Miraculis Raymundi Lulli Martiris*.
 54. *Antonii Velberii Apollologia Lullianæ Doctrinæ contra Nicholaum Eymericum*.
 55. *Varie scripturæ in causam Raymundi Lulli Fasciculus primus*.
 Varii variorum versus lingua Majoricana

- in laudem Vitæ, Doctrinæ, et Mortis Raymundi Lulli *ibidem*. fol. 1.
- Fratris Antonii Busquet libellus suplex ad Summum Pontificem pro exprigandis ex Directorio Eymerici falsam Bullam, et alias injurias contra Raymundum Lullum ab eodem Eymerico conflatas. *ibidem*. fol. 13.
- Doctoris Ariæ de Loyola epist. de statu, et causa Lulli, tam in Curia Regis Catholici, quam in Romana *ibidem*. fol. 29.
- Informatio sumpta coram Episcopo Majoricensi de Conversione Lulli per apparitionem Crucifixi ipsi facta in festo Conversionis Sancti Pauli *ibidem*. fol. 35 80. 103.
- Philippi Regis Cristianissimi Litteræ testimoniales virtutum, et commendatitiæ personæ Raymundi Lulli *ibidem*. fol. 49.
- Alia Francisci de Neapoli Cancellarii Pariziensis Litteræ quibus approbat aliqua opera Lulli *ibidem*. fol. 49.
- Alia Raymundi Ministri Generalis Ordinis Minorum, quibus Lullum Ministris Provinciarum, et aliis Ordinis Fratibus ad ipsum in negociis juvandum commendat, *ibidem*. fol. 50.
- Alia Alphonsi Aragonum, et Ciciiliæ Regis in commendationem Artis Lullianæ, et jubentis ut publice doceatur. *ibidem*. fol. 51.
- Alia Officialis Pariziensis, per quas examinatis testibus, ipse testimonium dat, Doctrinam Lulli Parisiis apud Maturinos publice traditam fuisse, et aliquos ejus libros in Bibliotheca Collegii Sorbonæ, et alibi Parisiis in honore habitos fuisse, et sine ulla probatione lectos *ibidem*. fol. 53.
- Determinatio facta per Seniores Juratos Generalis Concilii Majoricensis in causa Lulli. *ibidem*. fol. 57.
- Alia Determinatio Magni, et Generalis Concilii Regni Majoricensis in eadem causa *ibidem*. fol. 61.
- Epithome Scripturarum authenticarum quæ compulsandæ presentantur, ut evidenter demonstretur vtilitas Doctrinæ, et librorum Lulli, et avertantur calumniæ Nicholai Eymerici *ibidem*. fol. 63.
- Hugonis Belard procuratoris Regni Majoricarum Memoriale in commendationem Doctrinæ, et personæ Raymundi Lulli ad Regem Catholicum cum ejusdem Regis litteris in fauorem Lulli ad suum oratorem, et quid inde secutum *ibidem*. fol. 168.
- Joannis Arias de Loyola scripta ad Juratos Regni Majoricensis, quibus monstrat falsitatem Bullæ, et calumniarum confictarum per Nicholaum Eymericum contra Lullum *ibidem*. fol. 4.
- Instrumentum publicum acusationis contra Nicholaum Eymericum ob multas propositiones erroneas et in fide suspectas ab ipso scriptas *ibidem*. fol. 91. 117.
- Fratris Antonii Busqueti libellus suplex ad Regem Catholicum, ut Sua Majestas velit fauere causæ Raymundi Lulli cum adjunctis probationibus (1) eorum quæ in libello dicta sunt *ibidem*. fol. 95.
- Bulla confirmationis Confraternitatis B.M. de Bethleen in Ecclesia Majoricensi Fratrum Minorum a Clemente 8. anno 1601. edita *ibi*. fol. 113.
- Ipsius Lulli narratio de sua conversione ad instantiam amicorum ab eo facta, et scribi per mista (*sic*) (2) *ibidem*. fol. 122.
- Scriptum per quod ex collatione temporum ostenditur concedendum esse in fauorem Lulli quod contra Eymericum petitur. *ibidem*. fol. 133.
- Quid studia Ducis Sessani Catholici Regis oratoris per Sacram Congregationem Indicis Romæ decretum sit circa libros, et Doctrinam Lulli. *ibi*. fol. 137.
- Quid porro faciendum expediat *ibidem*. fol. 138.
- Copia Decreti Sacræ Congregationis qua jubetur fieri processus compulsoriais in partibus ex speciali ordine SS. *ibidem*. fol. 124. a tergo.
- Rationes per Joannem de Herrera, et Doctorem Arias de Loyola, prepositæ ad ostendendum quod Corona Aragoniæ, et presertim Principatus Barcinonen debeant procedere ad defensionem Martiris Raymundi Lulli *ibidem*. fol. 143.
- Alia eorundem, et aliorum informatio ad Regem Catholicum de Lulli vita, Doc-

(1) propositionibus *corregit* probationibus.

(2) *Ha d'esser* permissa Cfr. Vita etc., de B. de Gaiffier (Analecta Bollandiana. Tom. 48. p. 146) n.° 1.

- trina, Virtutibus, et Miraculis *ibid.*, fol. 147.
- Legatum mille librarum monetæ Majoricen, et alia pro Canonizatione ejusdem Raymundi Lulli, *ibidem.* fol. 150.
- Aliæ donationes, seu legata ad ejusdem Lulli Doctrinam promouendam, et publice docendam. *ibid.* fol. 152.
- Testimonium juridicum de perpetuo miraculo, quod singulis annis die 25 Januarii fit in Domo in qua Xrus. Crucifixus apparuit eodem die Raymundo Lulio *ibid.* fol. 176, 197, 281.
- Lullianæ Scholæ Balearicæ eloquium Raymundi Lulli *ibid.* fol. 177.
- Supplicatio porrecta Vicario Generali Majoricen, pro Raymundo Lullo pro parte Vniuersitatis Regni Majoricarum. et processus inde sequutus *ibid.* fol. 180.
- Articuli Vitæ, Virtutum, et Miraculorum ejusdem *ibid.* fol. 188.
- Philippi Regis Chatolici Litteræ ad executionem Litterarum compulsoriarum SS.^{mi} in causa Raymundi Lulli, *ibid.* fol. 200.
- Ipsæ litteræ compulsoriales Marci Antonii Cardinalis Columnæ prefectorum Sacræ Congregationis Indicis *ibid.* fol. 202.
- Epitome scripturarum authenticarum, quæ compulsandæ presentantur contra Nicolaum Eymericum in defensionem Lulli, diuersa ab alia simili fol. 63. supra notata, *ibid.* fol. 208.
- Declaratio centum articulorum, qui Lullo tanquam errores impositi fuerunt *ibid.* fol. 212.
- Petri Ribot Syndici Majoricen in causa Lulli litteræ expostulatoriæ ad Patrem Franciscum Diagon Ordinis Pred.^{rum} de aliquibus, quæ contra Lullum in sua historia Provincie Aragoniæ scripsit *ibidem.* fol. 225.
- Litteræ Joannis Regis Aragoniæ circa extractionem librorum Raymundi Lulli extra Regnum Majoricen *ibid.* fol. 225.
- Litteræ Pontificiæ Regiæ et Inquisitoris Generalis Aragoniæ reuocatoriæ officii Inq.^{ris} et citatoriæ personæ Fratris Guillelmi Caselles Ordinis Pred.^{rum} in Regno Majoricen, nuper Inquisitoris *ibid.* fol. 231.
- Caroli 5. Imperatoris confirmatio privilegiorum a suis predecessoribus Hispanis Regibus concessorum Vniuersitati scholarum Majoricen Doctrinæ (*sic*) Raymundi Lulli, *ibidem.* fol. 236.
- Commentarius, seu notæ ad instructiones Syndicorum, et Concilii Generalis Majoricen ad informandum Regem Catholicum in causa Lulli. *ibi.* fol. 245, 273.
- Francisci Casselli, expostulatio Poetica ad Fratrem Guillelmum Caselli Ordinis Pred.^{rum} Nicolai Eymerici Decretorum Inq.^{rum} in Lulli prejudicium denuocudentem *ibid.* fol. 255.
- Fratris Petri Cabrera libellus supplex porrectus Regi Catholico in causa Lulli nomine Regni Majoricen *ibidem.* fol. 256.
- Mi.^æ officium compositum in honorem Raymundi Lulli *ibid.* 259.
- Antonii Busquets libellus supplex ad Cardinalem Inq.^{rem} Generalem Hispaniæ in causa Raymundi Lulli *ibid.* fol. 261.
- Antonii Belverii epistola ad Jacobum Montagnans contra aduersarios Lulli *ibidem.* fol. 262.
- Epistola juratorum Regni Majoricen ad Franciscum Cardinalem Hispaniarum, et responsio Cardinalis in causa Lulli. *ibidem.* fol. 264.
- Relatio conseruationis corporis, et lignei sarcophagi Raymundi Lulli inter flammam era et marmores depascentes (1) *ibid.* fol. 268.
- Ejusdem conseruationis authenticum testimonium *ibid.* fol. 271.
- Testimonium Visitationis, et visorum vulnerum martirii in capite Lulli anno 1611. *ibidem.* fol. 269.
- Instrumentum authenticum de pluribus effigiebus Raymundi Lulli in variis Templis Majoricen depictis. *ibid.* fol. 275.
- Aliud de miraculoso lentisco, seu arbore Raymundi Lulli scripta foia producente *ibidem.* fol. 277.
- Hymnus, antiphona, versus, et cratic, in honorem Lulli *ibid.* fol. 279.
- De subitanea pluia (*sic*) in summa siccitate. *ibidem.* fol. 282.

(1) era et marmores depascentes *taxat* posteriorment.

- Varii versus latini in laudem Lulli ibidem fol. 284.
- Juratorum Majoricen epistola ad aliquem Cardinalem, ut fouat causa (*sic*) Lulli ibidem fol. 288.
- Epistola Cadinalis (*sic*) Sabelli ad Majoricenses ministros Sacrae Inquisitionis ibidem. fol. 289.
- Philippi Regis Catholici epistola ad Cardinalem Strigonium in eadem causa, eademque forma qua scripsit ad Pontificem, et Cardinales anno 1614. ibid. fol. 299.
- Alia ejusdem ad suum in Vrbe oratorem ibid. fol. 291
- Informatio Fr. Joannis Riera in eadem causa ibid. fol. 294.
- Versus Hispani de nauigatione S.^{ti} Raymundi de Peñafort super suo pallio ibid. fol. 296.
- Antonii Geraldini epigramma ad tumulum Raymundi Lulli ibid. fol. 298.
- Philippi Regis Catholici epistola ad Cardinalem Columnam in causa Lulli anno 1600. ibidem. fol. 299.
- Alia ejusdem (1) ad Cardinalem S.^{ti} Eusebii anno 1614. ibid. fol. 300.
- Himni duo in laudem Lulli ibidem. fol. 302.
- Questio in partem affirmatiuam disputata, an possit fieri transmutatio metallorum imperfectorum in metella (*sic*) perfecta per artem Lullianam ibidem. fol. 303.
- Varia inventaria, seu catalogi operum Lulli ibid. fol. 309.
- Joannis de Herrera epistola ad Ducem Sessanum in causa Lulli anno 1592. ibid. fol. 315.
- Informatio de studio Regum Aragonum in causa Lulli ibid. fol. 317.
- Belverii litteraria Diatriba publicae disputationi proposita ex Doctrina Lulli ibid. fol. 319
- Antonii Nicolai Syndicis Majoricen epistola, et aliorum plurium ad P. Riera de rebus Lulli ibid. fol. 320.
- Varii libelli supplices ad Summum Pontificem, et alias in causa Lulli ibidem fol. 339.
- Patris Riera variae notae circa propositiones Lulli male intellectas, vel falso imitas ibidem fol. 363.
- Summa eorum quae in laudem, et approbationem Lulli, et ejus Doctrinae extant ibidem fol. 393.
- Aliae notae Patris Riera circa Doctrinam Lulli ibid. fol. 402.
56. *Earumdem scripturarum fasciculus secundus* Cardinalis Paleoti epistola de actis in Concilio Tridentino circa Doctrinam Lulli ibid. fol. 1.
- Regis Catholici alia ad suum oratorem in causa Lulli anno 1595. ibi. fol. 3.
- Breuis informatio eorum quae Regnum Balearicum instat expungi ex quibusdam authoritabus, quae contra Lullum scripserunt ibid. fol. 5
- Libelli supplices ad Pontificem in eadem causa nomine Regis Hispaniarum, et Regni Balearici ibid. fol. 9.
- Oduardi Pinti informatio facti, et juris in eadem causa ibid. fol. 13.
- Expositiones breues Lullianorum textuum ex quibus depromti sunt articuli per Nicolaum Eymiric contra Lullum producti ibid. 17. 56. 151. 215
- Memoriale apologeticum ad Cardinales Sacrae Congregationis contra eosdem articulos per P. Riera ibid. fol. 19.
- Propositiones censuratae in questionibus Lulli super 4 lib. Sent. ibidem. fol. 40.
- Probatio maxima falsitatis Bullae divulgatae anno 6. Pontificatus Greg. 11. contra Lullum ibid. fol. 58. 83. 108. 118.
- Examen operum cujusdam ignoti authoris, quo evidenter opera probatur de Alchimia, et alia quae iam Lullo supposita non esse ipsius ibid. fol. 62.
- Exemplar libelli supplicis dati Regi Catholico experte (1) Coronae Aragoniae pro defensione Doctrinae lullianae ibid. fol. 80.
- Scriptum de iis quae ultra EymERICI dicta Abramus Bzouius contra Lullum vel finxit, vel ficta congescit ad Sacram Congregationem Indicis ibid. fol. 104.
- Aliud scriptum pro Lullo contra Eymericum, ibidem fol. 130.
- Aliud scriptum Sacrae Congregationis proponens mendacia Bzovii, et aliorum contra Lullum ibid. fol. 160.

(1) ejusdem Sancti *tatxat aquest mot.*(1) *Serà ex parte?*

- Lulli aliqui textus, et phrasæ explicata
ibid. fol. 176.
- Capita quatuor libri Lulli de Contem-
platione Concilio Viennensi proposita
ex quibus apparet quam sint vtilis ad
conuersionem infidelium illi libri de
contemplatione ibid. fol. 190.
- Patris Riera additiones quibus indigent
pro Lullo dicta ad centum articulos
Eymerici in censuras factas de libris
Lulli sub Paulo 5. ibid. fol. 210.
- Ejusdem ars, seu modus eligendi Romani
Pont. et aliorum ex Lulli Doctrina
desumpta ad Greg. 15. ibid. fol. 225.
- Ferdinandi Regis Catholici institutio, et
concessio priuilegiorum Vniuersitatis
Majoricen Scholæ vbi multa ad laudem
personæ Lulli, et aprobationem ipsius
Doctrinæ. ibid. fol. 239.
- Processus cum sententia juridica, qua
declaratur ficta, et falsa pretensa Bulla
Greg. 11., et quæcumque illius virtute
contra Lullum finxit Nicolaus Eymericus
declariantur nulla, et nullius verita-
tis, aut valoris. ibid. fol. 246.
- Censura super 4. Sent. Raymundi Lulli
ibid. fol. 270.
- Francisci Peña auditoris Rotæ iudicium
de causa Lulli, et notitia status ejus in
Curia Romana ibid. fol. 272.
- Informatio de processu compulsoriali
authoritate Apostolica in partibus facta,
et petitio confirmationis Doctrinæ Lulli
virtute ejusdem processus ibid. fol.
276. 300.
- Responsio Bernardini Scoti in jure ad
difficultates excitatas contra sententiam
latam in fauorem Lulli anno 1419. ibid.
fol. 290. 302.
- Processus compulsorialis variarum scri-
pturarum in causa Lulli ibid. fol. 310.
- Apologia breuis ad Sacram Congregatio-
nem contra ea, quæ Nicolaus Eymericus,
et ejus sequaces damnant in Do-
ctrina Lulli ibid. fol. 324
- Solutio censurarum aliquarum propositio-
num Lulli ibid. fol. 450.
- Variæ ejusdem copiarum in foliis sequenti-
bus etc.
57. Ejusdem libri Blanquerna de quinque
statibus hominis.
58. Memoriale collationis, seu comprobationis
centum articulorum lullianorum per
Fratrem Eymericum in suo olim Direc-
torio compilatorum factæ cum ipsis
atque Typis (1) libris Lulli.
59. Ejusdem Lulli ars Magna, seu ars Gene-
ralis vltima.
60. Ejusdem Lulli de Mirabilibus. Vide aliam
copiam. n. 39.
61. Ejusdem contemplationum volumen pri-
mo impressum.
Ejusdem Blanquerna de amico et amato
ibid. fol. 86.
Ejusdem liber de Laudibus B. M. Virginis.
ibid. post medium.
Ejusdem liber de Nalali pueri Jesu ibid.
fol. 57. post medium.
Ejusdem liber dictus clericus ibid. fol. 61.
Ejusdem liber disputationis Petri Remun-
di dictus Phantasticus ibid. fol. 81.
62. Bernadi de Lauifeta explanatio, et com-
pendiosa applicatio artis Lullianæ ad
omnes Facultates.
63. Ignoti authoris notæ in aliquo opere Lulli.
64. Ejusdem liber ad memoriam confirman-
dam. fol. 1.
Ejusdem ars breuis, seu imago artis Gene-
ralis ibid. fol. 8.
Ejusdem introductorium artis Demonstra-
tiuæ ibid. fol. 47.
Ejusdem ars ipsa Demonstratiua ibid. fol.
83.
Ejusdem de elementis, et eorum operatio-
nibus, et corporibus Phisicis ibid. fol.
169.
Ejusdem ars compendiosa principiorum
Philosophiæ ibidem fol. 179.
65. Ejusdem tractatus de Astronomia novus.
Ejusdem liber de Confessione ibid. fol. 45.
Ejusdem ars principiorum juris fol. 59.
Ejusdem liber quæ lex melior, major, cla-
rior, et verior habeatur ibid. fol. 78.
Ejusdem ars de principiis, et gradibus
Medicinæ ibid. fol. 83.
Ejusdem liber de arte Medicinæ compen-
diosæ ibid. fol. 110.
Ejusdem liber de leuitate, et ponderositate
elementorum ibid. fol. 123.
66. Ejusdem introductorium artis fol. 1.
Ejusdem ars breuis, quæ est imago artis
Magnæ fol. 12. ibid.
Ejusdem tractatus de Disputatione intel-
lectus et fidei ibid. fol. 33.

(1) *Será* archetypis

- Ejusdem Apostrophe ad probandum articulos fidei ibid. fol. 78.
- Ejusdem tractatus in quo ostenditur quomodo possumus contemplari Deum per decem modos ibid. fol. 112.
- Ejusdem liber de Anima rationali ibid. fol. 141.
- Ejusdem liber de 12. principiis Philosophiæ ibid. fol. 246.
67. Ejusdem arbor Scientiæ.
Ejusdem introductorium artis Magnæ Generalis ibidem in fine.
68. Ejusdem Disputatio Raymundi et Sarraceni.
69. Ejusdem liber de Gentili, et tribus Sapientibus ibid. fol. 14.
Ejusdem liber de convenientia quam habet fides, et intellectus in objecto ibid. fol. 118.
Ejusdem Diputatio fidei, et intellectus ibid. fol. 121.
Ejusdem liber ad probandum aliquos articulos fidei catholicæ per syllogisticas rationes ibid. fol. 138.
Ejusdem liber de Disputatione fidelis, et infidelis ibid. fol. 149.
Ejusdem cantica, seu Rithmi lingua Majoricana ibid. fol. 189.
Thomæ Lemiesier Proemium in librum Gentilis, et trium Sapientum ibid. fol. 191.
Ejusdem Concilia rithmice ibid. fol. 204.
Ejusdem liber super Symbolum *quicumque vult*, vbi de conversione, et Baptismo cujusdam Tartari ibid. fol. 207.
70. Ejusdem Dialecticæ (*sic*) introductiones. fol. 1.
Ejusdem liber correlatiuorum ibid. fol. 64.
Ejusdem de ascensu, et descensu intellectus ibid. fol. 72.
Ejusdem Lulli vita authore Nicolao de Pax ibid. fol. 134.
Ejusdem liber de Anima rationali ibid. fol. 138.
71. Ejusdem Declaratio contra aliquorum Philosophorum, et aliorum erroneas opiniones, et damnatas ab Episcopo Pariziensi fol. 1.
Ejusdem liber de existentia, et agentia Dei ibid. fol. 65.
72. Ejusdem Proverbia. fol. 1.
Ejusdem arbor Philosophiæ amoris.
73. Ejusdem ars compendiosa inveniendi veritatem.
74. Antonii Belverii Commentarius in artem breuem Lulli. fol. 1.
Alius ejusdem super questiones Lulli in Magistro Sententiarum ibid. fol. 101.
Ejusdem alius in alias questiones Raymundi ibid. fol. 213.
Ejusdem expositio aliquorum vocabulorum per artem Lulli ibid. fol. 222.
Ejusdem Scholia in Arborem Christianalem Lulli ibid. fol. 228.
Memoriale actorum in Ciuitate Valentia in fauorem Scientiæ Lullianæ ibidem fol. 274.
Ejusdem Belverii Scholia in arborem Diuinam Lulli ibid. fol. 274.
75. Lulli liber de esse Dei fol. 1.
Ejusdem ars inquirendi particularia in vniuersalibus fol. 13.
Ejusdem liber propositionum secundum artem Demonstratiuam ibid. fol. 57.
76. Lulli, et Eremitæ Disputatio super dubiis questionum Sent. Petri Lombardi cum quest. solutivis Thomæ Attrabatensis ibid. fol. 1. et. 106.
Lulli, et Sarraceni Disputatio ibid. fol. 123.
Ejusdem tractatus de Demonstratione per equiparantiam, quod in Diuinis sit distinctio ibid. fol. 161.
Ejusdem Disputatio quinque hominum sapientum ibid. fol. 165.
Ejusdem tractatus de substantia, et accidente in probationem Trinitatis ibid. fol. 206.
Instrumentum, seu sententia retractantes quidquid attentatum est per quoscunque, et qualitercunque etc. autoritate cujusdam assertæ Bulæ Greg. 11 contra Doctrinam Lulli, ipsumque Lullum, ejusque Doctrinam, ut bonam, et catholicam in pristinum statum reducetes ibid. fol. 208.
77. Ejusdem ars Compendiosa ex principiis Philosophiæ.
78. Fratris Antonii Ferrerii comentaria in Logicam breuem, et Logicam nouam Lulli fol. 1.
Ejusdem explicatio artis Lullianæ ibid. fol. 96.
Joannis Herrera explicatio ejusdem artis
79. Lulli investigatio principiorum Philosophiæ. fol. 1.
80. Ejusdem Lectura super figuras artis Demonstratiuæ fol. 1.

- Ejusdem Logica noua ibid. fol. 102.
81. Caroli Bovilli explicatio in initium Evangelii S.^{ti} Joannis fol. 1.
Ejusdem epistola de Vita, et scriptis Raymundi Lulli ibid. fol. 34.
Ejusdem aliæ aliquot epistolæ Philosophicæ, et historicæ ibid. fol. 41.
82. Lulli liber quod debeat homo credere de Deo fol. 1.
Ejusdem liber de centum Dei nominibus ibid. fol. 15.
83. Angeli Ingengieri Palidonia argonauticæ contra Alchimiam, et Alchimistas cum ipsa argonautica variis post illis a proprio authore declarata.
84. Lulli quest. in Mag. Sententiarum cum quest. solutiuis Thomæ Attrabatensis.
85. Belverii axiomata in scientias.
86. Ejusdem versus Majoricani ad Regnum Majoricen ibid. fol. 35.
Ejusdem liber de Consolatione Eremitæ ibid. fol. 39.
87. *Varia opuscula et fragmenta Lulli.*
Liber de ente simpliciter absoluto fol. 1.
Ejusdem de arte, siue principiis aliqua notata ibid. fol. 7.
Ejusdem ars Brevis ibid. fol. 16.
Ejusdem liber de 24 experimentis totius Naturæ creatæ ibid. fol. 29.
Ejusdem tractatus de productione formarum, seu alterius cujuspian hecogogicus artis lullianæ ibid. fol. 73
Fragmentum quoddam manus antiquæ ibid. fol. 146.
Lulli experimenta ibidem. fol. 156.
Arbor operationis ejusdem, seu alterius ipse attributus liber inscriptus Arbor operationis ibid. fol. 167.
Francisci Capellet annotationes in aliquas Lulli propositiones male a quibusdam intellectas ibid. fol. 181
Joannis Arias de Loyola instructio ad Majoricen de agendis in causa Lulli, et scriptorum ejus. ibid. fol. 230.
Fr. Antonii Busquets libelli suplices ad varios in causa Lulli ibid. 232.
Joannis Arias Discursus circa Doctrinam Lulli ibid. fol. 245.
Ejusdem responsum in causa Lulli ibid. fol. 258. vbi sequuntur varia fragmenta.
88. Lulli liber de ente simpliciter absoluto fol. 1.
- Ejusdem de sua Conversione historiola ibid. fol. 18.
Ejusdem tractatus de Articulis fidei.
89. Ejusdem Arbor Scientiæ.
Ejusdem introductorium artis Magnæ Generalis ibid. fol. 225.
Ejusdem Vita authore Nicolao de Pax ibid. fol. 235.
Ejusdem liber de Anima rationali.
90. Gebri arabis libri alchimicæ ibid. fol. 208.
Rogeri Baconis Speculum Alchimicæ ibid. fol. 208.
Ricardi Anglici Correctorium Alchimicæ ibid. fol. 220.
Incerti (?) authoris Rogarius minor Alchimicæ ibid. fol. 250.
Calid filii Jaciqui liber secretorum Alchimicæ ibid. fol. 274
Hermetis Trismagistri Tabula Smaragdina cum comentariolo Ortulani Philosophi ibid. fol. 224.
91. Appertorium opusculum chemicum Lullo male attributum fol. 1.
Practica naturalis ibid. fol. 11.
Item de Secretis, seu quinta essentia ibid. fol. 16.
Anonimi authoris Dialogi duo exponentes Gebri, et Lulli misteria Alchimicæ ibidem. fol. 103.
92. Lulli explicatio artis Generalis ad alias Scientias rithmo Majoricano.
93. Miscellanea varia, et obscura alicujus Lullistæ.
94. Dialogi duo exponentes Gebri, et Lulli Alchimiam editi anno 1548.
95. Lulli ars Magna Generalis impress. Francofurti.
96. Liber Mercuriorum apertorium repertorium artis Intellectuæ theologica, et practica, et Magia naturalis falso attributa Lullo.
97. Liber Creaturarum impressus.
98. Lulli liber de Venalibus fol. 1.
Ejusdem liber de Demonstratione per equiparantiam ibid. fol. 17.
Ejusdem liber de Convenientia quam habent intellectus, et fides in objecto ibid. fol. 25.
Ejusdem liber de Substantia, et accidente ibid. fol. 34.
Ejusdem liber de Vnitate, et Trinitate Dei ibid. fol. 39.

- Ejusdem liber de Superiore et inferiore
ibid. fol. 46.
- 99 Francisci Ant. Londinensis Medicinæ Chemicæ, et assertio auri potabilis
100. Alchimia theorica, et practica Lullo male atributa.
101. Varia Lulli Metra, et prosa in aliis lib. reperita.
102. Lulli Logica parva Ant. Belverii commentariolis illustra (*sic*) impressa.
103. Lulli Vita per Joannem Segui fol. 1.
Ejusdem Lulli tractatus inscriptus Desconsolatio lingua Castellana ibidem post medium.
104. Ejusdem Lulli de Secretis naturæ, siue quinta essentia. ibid. fol. 1.

ARMARIO 5.º

- n.º 55. Se contiene la historia de la Prou.^a (Provincia) de Mallorca del año 1639. a 28 de Mayo, por Fray Guillermo de Sales Ministro Prov.^a, en que se contienen algunas cosas particulares de Lullio, como son, el milagro de la sera, el origen que tuvo, la Oration, y Antiphona que le resan sus deuotos, los epitafios de su sepulcro en que se confirma lo del Martirio, una licencia de pedir limosna del obispo Dⁿ Fr. Juan Desan-

tander de 30. Julio de 1638 para los gastos desta causa.

En el mismo armario 5. n.º 146. ay otra relacion de la Prou.^a de Mallorca por Fray Hieronimo Ribot anno 1647. die 25. de Julio en que se contiene la Vida de Lulio de P. Armengual y la Bula de concordia de poder enterrar los Regulares en Mallorca.

ARMARIO 2.º

- n.º 70. Continetur Metaphisica noua, et compendiosa Raymundi Lulli a fol. 34. usque ad 73.

ARMARIO 3.º

- n.º 3. Continetur quoddam fragmentum Vitæ Raymundi Lulli,
Decretum Litterarum compulsorialium, et ipsæ Litteræ compulsoriales inveniuntur authentica, (*sic*). en dicto armario quinto.
Murió el P. Riera agente desta causa del Beato Raymundo Lulio en Roma en el Collegio de San Içidoro á 4 de Junio 1633 cujus anima requiescat in pace.

SALVADOR GÁLMES. *transcr.*

LLICÈNCIES PER DAR LA COMUNIÓ A IL·LUSTRES DAMES

I

LLICÈNCIA PER DONAR LA COMUNIÓ EL CANON
GE BUSQUETS A L'ESPOSA DEL LLOCTINENT
BLANES BERENGUER

(1483)

Reuerendissimus in Christo pater et dominus dominus Didacus, diuina miseratione Maioricensis Episcopus, serenissimi illustrissimi domini Regis cancellarius et consiliarius, cum presenti contulit licentiam (*) honorabili Antonio Debusquets, Canonico Maioricensi, vt non obstantibus quibuscumque ordinationibus incontrarium editis possit Sanctum Sacramen-

tum Eucharistie [h]ac vice communicare Magnifice vxori spectabilis et magnifici Blanes de Berenguer, domicelli, locumtenentis generalis et Gubernatoris in Regno et insulis Maioricarum, Minoricarum et Euiçæ pro serenissimo domino nostro Aragonum rege Aragonum. (*sic*) Dat. Maioricis in Episcopali palatio XIII Augusti anno Mº CCCC lxxxiiij.º

ARX. EPISC. DE MALL.—*Llib. Colacions de 1480 - 84, sens foliar.*

(*) Aquestes dues paraules repetides indedugament en l'original.

II

LLICÈNCIA PER DONAR LA COMUNIÓ, A S. FRANCESC, A LA MULLER DE JAUME DE GALIANA, DONZELL

(1484)

Reuerendissimus in Christo pater et dominus dominus Didacus, diuina miseratione Maioricensis Episcopus, illustrissimi et serenissimi domini Aragonum Regis Cancellarius et consiliarius, cum presenti, pro certis bonis respec-

tibus atque causis valde necessariis, contulit licentiam Reuerendo fratri Bernardo Benet Genouard, insacra theologia magistro, ordinis minorum, vt in ecclesia dicti monasterii [h]ac vice possit Sanctum Sacramentum eucharistie communicare honorabili domine Bartholomee, vxori magnifici Jacobi de Galiana, domicelli, et hoc sine prejudicio juris parrochialis eiusdem. Datum in Episcopali palatio die xxviiiij mensis martii anno MCCCClxxxiiij.

ARX. EPISC. DE MALL.—*Llib. Colacions de 1480 -84, sens foliar.*

ORDINACIONS CHORALS DE L'ESGLÈSIA DE POLLENSA

(1484)

Com per cause de dir lo Sant Euangeli Diumenja e festes menades se segueschen moltes veguades en chor dela present esgl[esia] de Pollensa entre los preueres deaquella alguns pretenen no esser obligats ne a carrech lur, e axi segueux detriment mor mur en lo poble en edestorp enlos diuinals officis; pertant lo . . . pare esenyor Don Diego, perlegracia diuina [bisbe] de Mallorques, dela Sacra Reyat Mægestat can[celler] e conseller, a Sebude del qual esser dites coses (*) per uengudes, volents se Reuerendissima senyoria sobre aço proua[h]ir. Ab les qresents prouahex eordone efa les ordinacions dessus scrites les quals mane aquelles esser obseruades perlos preueras dejus scrits sots pena de Cent sous al fisch dela sua cort aplicadors.

E primerament ordone, vol emane se Reuerendissima Senyoria que sia feta vna taule defust enle qual, en pregami en aquella ab angrut afix, sia posade lepresent ordinacio e enaquella si en scrits tots los noms dels preueres, beni ficiats e no beni ficiats, deaquella, cascu segons son grau, preminencia eedat, exceptats los vene-

rables mossen Pere Angles, mossen Joan Giral, mossen Marti Miret, los quals per lur senectut eprobitat se Reuerendissima senyoria ne reserua.

Item ordone, vol emane lo dit Reuerendissimo Senyor bisbe que cascu del dits preueres dejus scrits qui present sera enle parroquia e esgl[esia] sia tingut Dir lo Sant Euangeli quant li vindra le diade segons le taule, sots pena de Sis dines los quals de continent sia tingut aquells donar epagar, siaquell dir recusara, al preuera qui apres del vindra, si present sera, axicom es demunt dit, sino laltre qui apres vindra e dira lo dit Euangeli aquell, eaxi successiuament los altres qui vindran apres pessant per taule sien tinguts dir lo dit Euangeli sots ledita pena, si donchs ja no era impedit de malaltia o per altre indisposicio de esser regallos en no poder cantar.

E per quant alguns dels dits preueras serueyen algunes confraries enle dita esgl[esia] les quals confraries acostumen los confreres cascu any festiuar aquella en lur altar, esia de raho que aquell tall preuera (**) aquella diade digue lo sant Euangeli enlequal diade dit Euangeli per ventura vendria lo torn a altre preuera, perlequal cose se poria seguir entre aquells discen-

(*) En la fulla solta que copiam manca a dalt un tros per lo qual havem deixat en blanc les paraules que en la falta devien estar contengudes i que amb tota seguritat no hem pogut suplir.

(**) Per la raó exposada en la precedent nota no's pot llegir una *apostilla* que estava a la part esquerra del volt de la fulla que transcrivim.

cio; perso lo dit Reuerendissimo Senyor per totra tota materra de discencio vol, prouahex e ordo na que lo dit preuere que ledita confraria seruiria aquella diade que sera lefesta digue lo dit Euangeli, jacsia lo torn no vingues ell. Datum Mallorques en lo palau Episcopal axj deagost any MCCC lxxxiiij.

Lo Nom dels dits preueres son los quis seguxen:

beneficiats.

mossen Pera Exertell mossen Marti Litra
mossen Anthoni Castell mossen Salvador Pre-
degade

non beneficiati.

mossen Joan Matheu mossen Pere Malia
mossen Ramon Guillo mossen Guillem Canaues
mossen Jacme Reynes mossen Arnau Moix
mossen Jacme Martorell mossen Pere Castell
mossen Jacme Serda mossen Jacme Marti

(ARX. EPISC. DE MALL.—*Llib. Colacions de 1480-84, sens foliar, fulla solta entre dues diligències de 11 agost 1484*).

P. A. SANXO.

SOBRE EL CASTELLÀ DEL PALAU DE VALLDEMOSSA

(1348)

I

De nos en Bertran de Fonoyet regent l'ofici de la Governatio del Regne de Mallorques al amat en Perico Ot fill santras den Pere Ot salut e dilectio. Con nos certificats de la fama e conditio e leyltat de uos dit Perico de lo apte e coninent de regir e tenir lo palau reyal de la psrroquia de Vall de Mussa qui uaga per la mort del dit pare uostre. Emperso per tenor de les presents a vos dit Perico ofici cometem e comanam tenidor e regidor per uos a nostre beneplacit per aquella man^{era} forma e conditio que lo dit pare uostre lo dit palau era acustumat de tenir. Manants a tots los sosmesos de la dita parroquia que uos haien e tenguen per Castella del dit palau e uos obeesquin en totes aquelles coses en les quals obehir son tenguts al castella del dit palau. En testimoni de la qual cosa a uos les presents manam segellar ab lo segell nostre de la dita governatio. Dat. Maioric, v idus juny anno Domini M ccc. xl. viij. Jac. ass.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Llib. de Lletres Comunes*, T. 9 - fol. 21 v.

II

De nos en Bertran de Fonoyet etc. al amat en Bernat Font dela parroquia de Vall de Mussa, salut e dilectio. Con nos haiam comanat lo

palau dela dita parroquia an Perico Ot fill den Pere Ot santras castella del dit palau lo qual ha fet segrament e homenatge en poder nostre de tenir e regir be e leyalment lo dit palau. Emperso de part del dit senyor Rey e per autoritat del ofici que usam uos dehim eus manam que en continent uistes les presents metats lo dit Perico en possessio del dit palau segons que es acustumat. E no res menys li fets respondre de tots aquells drets e esdeueniments los quals son acustumats de respondre al castella. E asso no mudets. Dat. Maioric, v idus juny anno Domini M ccc xl viij.

ARX. HIST. DE MALLORCA.—*Llibre de Lletres Comunes*, T. 9 - fol. 21 v.

III

De nos en P. de Sen Marti etc. Al amat lo batle de Valdemussa salut e dilectio. Dauant nos es uengut en Perico Ot fill den Pere Ot sa enrere castela de Valdemussa dient que per uertut de la comissio que nos a uos hauem feita de leuar les Rendes del senyor Rey en vostre batliu vos leuats los censals e altres drets que de diners se pertanyen al dit senyor Rey los quals censals drets e Rendes pecuniaries ell deu leuar e cuylir per vertut de la dita Castellania e axi o ha acustumat lo dit pare seu de leuar en temps queu Castela. Perque ha supplicat a nos queus

deguessem manar que de les dites Rendes pecuniaries nous entrametats maiorment com daqueles haie lo dit suplicant a retre compte als procuradors Reals perque li es stat comanat, Nos empero la dita supplicatio benignament axi com a rahonablement rebuda a uos dehime expressament manam que de les dites Rendes peccuniaries nous entrametats a cuylir ans daqueles que cuylides haurets retrets compte al dit Castela e

aqueles li liurat de continent e les romanets a cuylir li lexets leuar pacificament e quieta. E asso no mudets Dat. Maioric. Pridie mensis augusti Anno Domini M cccxl viij. Jac. ass.

ARX. HIST. DE MALLORCA — *Llib. de Lletres Comunes*; T 9 - fol. 54.

JOAN MUNTANER.

DIETARI DEL DR FIOI.

(1784 - 1785)

La tarde de este dia he sabut per Pou que la Mare del D.^{or} Pasqual era morta demetinade, y que havia fet mermassors, he dit que dispongues el gasto puís el baulet de or que tinch fa bo dit gasto.

26. El Sor Antoni Miralles me prega per llegir el llibre de la Sociedad.

El D.^{or} Frontera es vingut a dirme haver pensat convenient que el Collegi de Advocats se oferesca, are que se diu de guerras.

Me Mare y Llorens han dinat ab mi; y a la nit li he enviat tot el principi de estufat romas, y un flasquet vi brocas.

Despres de haver sopat Juan y la Criade son entrats dins la mia Alcova; y ha dit dita Criade de Bonaventura no poder romandrer ab mi per haver de estar ab Sevilla.

He pagat a dit Juan Criat 50 sous per la Conducta de ferma la barba.

28. El mati de este dia a las 7 se es posat a la vela el Xabech correu: y en ell el P. Prior: el P. Procurador ha enviat un brocal de vi brocas: dat 1 sou.

He enviat antes de dinar a las Monges Cathelinas Cent neulas de sucre 8 megranas aubars, y un flasco codrat de vi brocas.

He enviat a me Mare 4 magranes grosas agredolsas.

30. He treballat tota la tarde ab Dols Pre y Suau Pre fent llista o inventari.

El Marques Pueyo ha tornat de resposta per Juan que no estas detingut de obrir la llibreria y que agrafia la atensio.

(1785)

Primer janer. Disapte.

Som anat a la Misio confesio amb P. Garcias,

He dictat fins a las deu y mitja de la nit a el Sor Miquel la correccio del inventari de Bonaventura.

2. He dictat fins a las onze y mitja al Sor Miquel al mati la correccio idem.

Som anat no obstant plourer, a las tres a la Junta de la germandat de Sant Francesch y se ha acordat se proseguis donar al andador, real per lliura de la acapta.

He pagat al foser de Sant Francesch per enterrar a Bonaventura 3 lliures.

He pagat a el germa Ramon per la cera que cremá en los 8 dias que guardaren el cos de Bonaventura, ultra los 4 ciris 3 lliures.

3. Es vingut a las 8 dos quarts el Dr Bibiloni Pre demenantme los Papers de capitol y Universidat; he respost los entregaria a Amengual Notari.

Es vingut poch despres el Dr Ripoll Pre y me ha dit que la cuñade convenia a tenir a la germana del Dr Pasqual.

Juan Bujosa a mitx dia me ha entregat una reliquieta de Plate de *linguam Crucis* y Sant Andreu Avelino que aportave Bonaventura.

7. He assistit a las 8 dos quarts del mati a las conclusions previas que ha defensat D. Nicolas Omella y Malla. No ey ha hagut propina per ser Bachiller dese franch per orde Real.

Inmediament ha defensat iguals conclusions previas D. Rafel Socias. Se ha acordat que per ser fill de Advocat no havia de quedarse sens repartir la mitat del Deposit y axi demá se repartirá.

Antes de ditas funcions ha proposat el Sor Rector tendria el gust de que se observas tenir conclusions mensuals; se ha acordat que pasat el B. Ramon se tendria la funcio que apadrinaria Serra, y argüirian los dos majors.

Despres som anat a la Celda del P. Mestra de Novicis de Sant Francesch el qual me ha entregat una boseta de reliquies que aportava quant mori Bonaventura.

A las 3 de la tarde, present el Notari Fonollar y testimonis y Miquel Serra se ha llegit lo inventari o llista feta estos dias dels mobles no tencats; y immediadament el dit P. Mestra me ha entregat las dos claus de los dos quartos de llibreria y sis clavetes en un rest: he ubert dits quartos y tambe la arquimesa ahont havem enconrat dos tomets que eran de Callar, los he entregat a Fonollar, y los dos *in folio* escrits de Ploma los he entregat a el germá Ramon sacrista llech de Sant Francesch per haver tots concordat que este los havia prestat a dit Bonaventura y seguidament se han continuat algunas partides de mobles propis del dit Bonaventura.

8. Despres de haver dinat en Case el Sr Antoni Company som anats a obrir la llibreria y dins la arquimesa he buscat la llista dels llibres llegats a Pueyo: pero inutilment.

A la tarde ha Predicat en Sant Francesch del *Niño Perdido* el Dr de Case de D.ª M.ª Granada.

A la nit han aportat de Case de Bonaventura el bufet forrat de xecarandane de la alcova.

10. A las 9 del mati Mariano Canals ha defensat las conclusions; (apadrinat de mi). Sens disolrerse el Collegi ha proposat el Sor Rector si convenia el Collegi en donar el Bachiller de torn al Dr Feliu Colegial: se ha acordat que si mentres hagues pasat nombre de bachillers de pague.

He enviat a Sor Maria Ignacia me germane una botella mitjansera de vi brocas, sis rosquillas de Sineu y una olleta de mel clare de Ivisa.

14. He posat la vidriera de 9 vidres nous a la finestra alte del quarto de la S.^{ra}, costat 22 sous 6 diners.

A las 8 de la nit es arribat el xabech correu y en ell D.ⁿ Manuel Coll.

15. Es vingut al mati el canonge Quadrado y me ha demenat la Case de alt per D.ⁿ Pedro de Madrid electo Auditor de Guerra de esta.

A la tarde he fet aportar los Plats y ollas y trastos de cuina de Bonaventura a me Case.

La Mare Priora de Sta Catharina envia endivias dins un plat: dat 6 diners.

16. He assistit fent cap a la tarde a un grau de Medicina que se ha conferit a Juan Pelegri y Deya: Ey ha hagut exordi a la trona

ab octave que ha dit un net de Musu petit de 6 a 5 minuts: y esto de sent Juan Baptista: y el Padri Metja Ferrer ha fet el *quamquam* elogis de la Medicina y del graduando

18. Mariano Canals ha pres punts a las 8 dos quarts. Despres ha defensat las conclusions de lleis el Dr Andreu Feliu: Padri el Canonge Bisquerra: es el baxiller de gracia per ser el Deze.

Despres ha dit la llisto de punts major Rafel Socias: Padri el Dr Bestard, sobre la llei *sed de pecunia de usuf earum rerum*: y sobre el cap II *de tempore ordin.* li han argumentat Bisquerra, Fiol, Pelegri, Garau: tentans Bisquerra, Fiol, Pelegri, Garau: per haverse anteposat Canals a pendrer los billets de temps.

Despres se ha reunit la junta en que se ha llegit la Carta de la Universidat de Cervera que inclou las lletras del Consell que manen inform esta: se ha acordat que yo form el informe. Mes se ha perlat sobre el despaix de la Polisa a favor dels Aniversaris: se ha acordat se suspenga, y que dins 8 dias yo inform los reparos que tenga per lo contrari.

El mati de este dia se ha comensat la Obra en les cases de Dr Miquel Serra: son Mestra Gaspar major, Portaseta y Maño.

Som anat a la tarde en Case de Canals a ferli provar la llisto ab Dols Pre: nos han dat xoquolate.

19. A las 9 del mati ha dit Mariano Canals la llisto major sobre la llei *fructus 45 de Usuris*: y sobre *elec Clerici I. de Postulando*.

Inmediadament ha llegit la sua llistoneta el Dr Andreu Feliu sobre el Cap: *Ocius de elec*: Tentans Fiol, Borrás, Serra.

20. Es vingut a mon Estudi D.ⁿ Guillem Callar, el qual me ha dit que desitjave ser preferit en la compra de las Medalles de Bonaventura.

21. He assistit a las 8 del mati a la Universidat en que se ha conferit a Rafel Garcies el grau de lleis.

Es vingut a la tarde el Notari Font y Fe, ab un recado que ha dit li acabave de donar D.ⁿ Juan Forteza paraque cabrevas yo son Duran: he dit que li tornaria la resposta.

23. He pagat a Me Gaspar Palmer Major per el primer compta de feina feta en la Case en que mori Bonaventura 4 lliures 2 sous.

He pagat al Milicia Pasamaner Miserol 36 sous per compondrer el capell borla.

24. He assistit a les Completas que han

comensat poch mes de las 4 a que ha assistit el Dr Bestard: ha fet la doma el Canonge Lobo: 2 sous.

25. He assistit fent cap a la festa del mati: oficiants Lobo, y Barceló y Juan Masanet: ha predicat el Dr Verger Vicari dels establiments.

A la tarde he assistit de Padri a el grau de Mariano Canals, en que ha concorregut el Regent y Jutjes. No som anat a el refresch a que dins la iglesia em convida Mariano per estar indispost.

26. He assistit fent cap a las 9 al Aniversari en que han oficiat Barcelo, Lobo y Masanet: se me han entregat dos candelas y 4 sous.

27. Som anat mati y tarde a registrar ab Dols Pre y Juan criat las llibrerias y los Armarris y Caxons, no se ha trobat moneda alguna; si pero las llistas de D.ⁿ Miquel de llibres; y men he aportat a Case dos pots per ma de Juan; en un ey hagut una lliura justa de tabach flac, en altre una lliura y deu unes bo.

28. El graduat Mariano Canals al mati me ha regalat 24 lliures xoquolate de Pastillas, 25 essas de 6 diners totas crivellades de tovas y 7 dotzenas y mitja de escalonets com a congrets; he dat al Criat 6 sous y 2 sous al altre.

Essent vingut a la tarde el D.^{or} Pasqual dientme que la sua germane sen era anade a Case de Terrers, li he dit aguardave pendrer resolucio fins vist el Rector: y li he enseñat la llista dels llibres del Dr Torrello que son 39 toms que rebe al 22 de Juliol 1763. Ha dit los havia tornats a Torrello.

29. He enviat al P. Mestra de Novicis de Sant Francesch L. Gali un potet de tabach ben pitjat de una lliura de nombre del que encontrí de Bonaventura Cuñat, en remuneracio del treball de Agonisarlo: y esto per ma de Juan Bujosa; es vingut a dar gracies.

Som anat a la tarde a perlar a la M. Priora de Santa Catharina; y he entregat a ma germane 20 sous que ha dit necesitave per Rosariets.

Primer febrer. No he pogut anar a la tarde a veurer a Sor Thomase, a causa de la fredor de la Neu de flobias, a que ahir me tenia convidat me Cosina Maria Parets.

He pagat a Mestre Pera Juan Jaume fuster Nou lliures per el baul de Bonaventura.

Han enviat de Sant Francesch un siri de la Candelaria de tres unes; dat 6 diners.

Han enviat de la Cathedral un siri de lliura.

He enviat a Sor Maria Ignacia un flasquet de vi brocas y un colom farsit.

4. He encontrat dins el segon estant de llibres en la quadre a la part del carrer present Barthomeu Serra el llibre en 4.º en que de lletra de Bonaventura se liigen los cathalogos de llibres de la sua llibreria y de la de son Pare: A la tarde som enseñat a son confesor F. Gali dit llibre; y li he fet reparar que se troben borrades 22 partides; y en dita hora de mitx dia he enseñat dit llibre a Juan Criat y a Dols Pre para que fesen memoria de que axi ab dits borrons se acabave de encontrar.

5. Som anat a donar la enhora bona a case de la Tia Catharina Ana; per esser vinguda ahir la gracia a Barthomeu Serra de Secretari de la Inquisicio: ell me lo digue ahir.

He assistit despres a Case del Decano del Collegi a la Junta en que foren Frontera, Bauza y Secretari: se ha fet present el ofici de la Sociedad sobre fer berat de llibres en case de Fortuny llibrater.

A la tarde som anat a Case de Bonaventura: he encontrat un llibre fahent a las noticias de la heretat.

Poch despres som tornat a dita llibreria ab Miquel Serra, y no havem encontrat el llibre de Genealogia.

6. He assistit fent cap a un grau de Theologia conferit al cathala Francesch Duliet Diaca. A la tarde a las 4 $\frac{1}{2}$ a un altre grau de Theologia conferit al cathala Jaume Vila.

Som anat ab Dols Pre. a registrar los Caxons de la llibreria y he encontrat el llibret de Genealogias de Serras: lo he enseñat a Miquel Serra.

7 He assistit a las 8 del mati fent cap a un grau de Theologia conferit al cathala Climent Xicard.

He enviat a Margarita Monge dinar cumplit de arros, 3 tors farsits, carn y un bruyol de oli.

He tornat el llibre al germa Ramon que me empresta al 9 janer y el recibo.

9 He enviat a Sor Maria Ignacia per estar sangrade 3 oliades y mitja lliure retjea que ha demenat.

Som anat al matí a tornar la visita de despedida a D.ⁿ Antoni Puig, que partira ab lo correu.

10. He enviat a me Mare un Pa de figas secas sensa fajas 2 lliures 9 unes.

He enseñat la Case de Bonaventura al Canonge Quadrado.

14. He respost al Marques Pueyo per medi del matex Juan Bujosa que no tenia inconve-

nient en enviarli los dos quadros de Mesquida, y lo demes del llegat excepto los llibres.

La S.^{ra} a las 7 del matí ha demanat xoquolate que ha pres ab coca: y tambe brou y gallina. Crech que ha viscut de Miracle, puis en tres dias cumplits no havia pres res.

Lamo Julia Vila de Santagni aporta un brosat de Ribella.

He enviat a el Marques Pueyo los dos quadrets de Mesquida y la Veneciana per Juan Bujosa,

16. He asistit a las 8 dos quarts del mati a la funcio de conclusions de Canons y Lleis, que ha defensat el Dr Juan Binimelis Pre.

Inmediadament es estade la funcio de conclusions de lleis y canons de D.ⁿ Antoni de la Escalera Nebot del Bisbe.

19. He posat el Mascle vei en la Cria y seran 4 famellas canarias.

Despres de dinar he enviat el Mappa Mundi per posar vasa a Llorens.

Me germane Margarita me ha enviat 24 xucados, dues garroves de Paste y dos bosins de codoñat y figas secas forneras.

28. He asistit a las 8 dos quarts del mati a las conclusions de lleis de D.ⁿ March Truyol.

Ahir me envia o aporta el Dr Canevas'genra de Amengual Notari el Paper impres y altre en escrit sobre el Predi Son Fiol del Socos.

Primer Mars. He asistit a la lliiso de Bachiller que ha dit D.ⁿ March sobre la llei *si pupillus de inof. test.*

2. Grau de Theologia conferit a D.ⁿ Juan Binimelis Pre. Grau de lleis conferit a Nicolau Omella y Malla.

8. He asistit a las deu del mati a la junta del Real Collegi extraordinaria, han concorregut Bibiloni, yo, Frontera, Contesti, Bauza, Andreu, y los avisats Bestard, Brotad, March, Fornari, Amer, Bennassar, Serra: se ha resolt per la major part que se solicit del Concell que los Advocats no puguen posar firmas a pediments sino en paper resellat del Collegi; y que entre tant se copria com antes sens acudir per recurs contra los clients los que no vullen pagar de conta de sos Advocats.

11. He asistit a la funcio de lliiso de punts a las 3 y mitja de la tarde que ha dit D.ⁿ Antoni de la Escalera Nebot del Bisbe. Arguients yo, Borrás Pelegri, Garau: el dit Pelegri ha tingut la desgracia de faltarli la memoria y apenes ha sabut llegir la primera prova.

14. He asistit a las 8 del mati a un grau

de lleis en la Congregacio, conferit a el Dr Juan Binimelis, Pre.

Despres de dit grau ey ha hagut junta de tots los cathedratichs en que se ha llegit el Auto del Real Acuerdo que mane que tots los cathedratichs pena de privacio vajan a la Universitat a dictar encareque no vajan los Dexeables.

He cobrat del Sastre de Alcudia sis lliures que ha dit haverli entregat el conductor del hort de Alcudia de la heretat de D.ª Miquel Serra.

17. A la tarde a las 4 funcio de grau que se ha conferit a D.ⁿ Antoni de la Escalera; Sa Ilma. que es son oncio es vingut en cotxo y li ha conferit el grau com a Cansiller; ey ha hagut exordi a la trona de la iglesia y son Padri D.ⁿ Antoni Bisquerra ha dit Quamquam de comuni, que son trosos del libret de Graveson.

He comprat del frances de junt case Mutgnerot unes calses de seda filade negres per 36 sous.

21. Es estade la Proceso del Dilluns sant; y per no haverme convidat per portar vara, no he ubert.

22. He aportat vara ab el Dr Miquel Borrás a la Proceso de Sant Francesch junt al Nazareno.

Aportan de Case de Ventura la roba vella de dins el tinell per fer camisas per Antonina Ana.

26. He pagat al mitjaner del Moll Mestre Frontera per gracia 8 lliures per to pessas mitja pedra de la mitjanade de la sala.

Se ha concluida la obra dels alts de las Cases den Calafat y ultra darlos beurer dols, he regalat a Gaspar una capse nova de risola de tabach exquisit.

29. He asistit a la Misa nova als Capuchins que ha celebrat el fill del torner Suñer.

Me Mare es vingude a dinar ab mi y havem tingut rostit y 2 principis.

Tota la tarde he empleade ab Dols Pre y Bujosa fent inventari de la llibreria de xecarandana.

31. Tot el mati y tarde he empleat ab Dols Pre y Bujosa continuant lo inventari de las llibrerias.

Esta nit he tingut la noticia de que este mati era mort en la sua posesio prop de Llorito el inquisidor major D.ⁿ Jaume Fabregues, sens sacraments.

2 Abril. Se ha concluit a la tarde la obra de las cases den Calafat, y fet net a excepcio solament dels dos estudis.

He empleat tot el mati y tota la tarde hasta las 9 dictant al Procurador present el P. Marques del Carme la resposta a las 21 fulles de Sant Domingo y Confraria.

5. A las 8 dos quarts lliso de punts de Sebastia Sala.

Despres conclusions de Pau Coll Salom.

La tarde la he empleade tota continuant lo inventari.

8. Tota la tarde he proseguit la descripcio de la llibreria.

Lliso de punts que ha recitat Verd sobre la llei *inter virum de donacione inter virum et uxorem*.

Junta del Collegi de lleis se celebra ahir mati a que no vaxx assistir a las deu del mati: en que he sabut se llegei el Auto de la Audiencia en que se mane se admete a el Dr Joseph Tries. Jura tambe ahir de collegiat de Lleis D.^{na} Juan Socies per mort de Fabregues.

10. Esta nit es partit el xabech correu y en ell el canonge Pasqual Callar.

Despres de despachat el correu essent Diu menje he proseguit el treball en escriurer ab Dols las llibrerias y essent vingut Bennaser Pre li he dextat a D.^{na} Geroni el segon tom del Palomino.

11. Som anat a proseguir dictar a la Universitat (obeint la orde de la Audiencia de dias antes) y havem enconrat alli a Garcies, que ha dit era substitut de Bestard; li he dit que pasats los 15 dias de la Constitucio, no consentiria substituits.

Antes de anar a dictar he concluit la descripcio de las llibrerias de Bonaventura y axi queda clos el treball de tots mobles.

He beretat ab el xoquolater sinch lliures y mitja de xoquolate de ahir: perque la mitja lliure emprade o begude me ha enmalaltit per rao de la bainilla.

He sebut que este mati sen son anats fora los de Case de Gallard al Cañar, y que anit pasada se desposa el Milicia ab Catherina Suau: no lo ha participat.

12. Este dia complexen 60 dias utils desde la mort de Bonaventura Serra: y segons lleis tench per poder clourer lo inventari fins als 23 Maig que complexen los 90

13. Hora baxe es vingut Pelegro Fonticelli a participarme que Andreu Parets y Carrio havia demenat per esposa a se filla: he respost que contra Parets no me estave be dir res per ser Parent, y que una vegade que quedave per altre part informat de la igualdat, yo me alegro.

Es vingut el mati el P. Visitador de la germenat de Sant Francesch dientme que Bonaventura devia a la germenat 140 lliures, y tambe es vingut el Potecari Melia dientme li devia las medicinas de anys.

He treballat mati y tarde com y tambe ahir per coordinar lo inventari o copiar ab el Sr Dols Pre.

14. Grau de Theologia a Juan Lull Reyes Diaca.

El Sor Rector antes del grau me ha cridat aparte y se es volgut informar de lo que vaxx dir a Garcias dia 11. He observat no haver dit mes que lo que esta alla notat, y que el dia, ell voluntariament surti de la Escola, quant yo estave per entrar.

15. Som anat a visitar a me Mare que he enconrat en el llit sangrade per plenitut o sarn.

He firmat a la tarde en poder de Fonollar Notari la conclusio del inventari de Bonaventura (cuya ordinacio vaxx concluir ahir a nit a las 9) son los testimonis Dols Pre y Juan Bujosa. Antes bona part de la tarde he fet mirar ab espai a dit Fonollar los caxons de llibres, calaxos de cantaranos y demes que se resa en lo inventari.

Este dia se ha limpiat la entrade de Calafat de la terra de la obra per en Macia Puigserver; el qual tambe ab las dos Mules ha tresbalsat en me Case les retjolas desfetas del terrat de Calafat.

16. El Sr Geroni Estades ha pagat 4 lliures 10 sous per mitx any de lloguer dels estudis de batx case del Jutje y comensa dit mitx any als primer janer ultim. I fas nota que encaraque ha pretes que yo li monprengues el valor dels dos finestrons de vidres posats a la finestra de la cambre, no he consentit a esto, pero he promes que quant sesas de habitarlos los admestia per lo que valdran, puis ell no paga mes per dita comoditat.

17. Som anat a case de D.^{na} Josep Pueyo Marques a manifestarli haver firmat el inventari dia 15 y dirli que quant voldria podia enviar per los quadros, estanpes, llibres: ha respost que per are no li feia falta res per estar indispost y que sols la Flora (etc).

He enviat a dit Marques a mitx dia luego de tornat a Case los dos toms enquadernacio deurada en folio de Bonaventura, Flora Balear, per ma de Juan.

18. Esent anat a dictar en punt de 3 quarts per las onze he trobat a Garcias dictant y sens

axicarse ha respost que yo me aguardas, que ell prest surtiria: he aguardat mitx quart y men som anat sens dictar.

Despres som anat a Case de D.ⁿ Guillem Descallar a participarli estar concluit lo inventari y que estave prompta en entregar el recibo los quadros, produccions naturals etc. me ha insinuat sobre el *cocodrilo*, a que he respost no estar en inteligencia que fos produccio natural etc.

Me Mare ha enviat antes de Vespres a la ferrera per dirme que havian sangrat a Llorens per Plenitut.

Un tal Salom de Sant Agni me ha regalat un brosat gros de Ribella.

20. Antes de las deu som anat a Case de

D.ⁿ Antoni Montis: no lo he encontrat: pero antes de mitx dia sortint del quarto del Coronel (que esta sangrat) lo he encontrat y li he dit envias per el llegat.

21. He entregat a D.ⁿ Antoni Montis el mati (havent enviat criats) el llegat li feu Bonaventura esto es, 20 toms de las causas celebres de Piraval deurats, los dos toms nous en fol; *lexiion Calvini*, los tres toms de Graciano *super jus civile et Canonicum* (que son de la llibreria de D.ⁿ Miquel) y lós 4 quadros dels D.^{ors} de la Iglesia nous.

ANTONI PONS.

(Continuará)

DESCRIPCION DE LAS MONEDAS

DE LA

REPUBLICA ROMANA

POR

LUIS FERBAL Y CAMPO

1114. Denario. Cabeza de Diana con petaso macedonio, collar y pendientes: CN PLANCIUS AED CVR SC. Reverso. Cabritillo cretense a derecha: detrás arco y carcaj. V. a. 3.
Familia Plautia. Presenta monedas de varios magistrados.
1.º L P(lautius) H(ypsalus), lectura probable de un monograma que llevan las monedas
1115. Denario de los Dioscuros, As, a semis, triens, quadrans sextans
1120. normales. V. a. 5 a 15, 10, 15, 15, 15, 15.
El denario es más raro con el nexa encima de los Dioscuros.
2.º P(Plautius) HYP(SAE(us))
Acuñó solo o con un colega como edil curul y con autorización del Senado. Sus monedas celebran triunfos familiares (véase familia Emilia).
1121. Denario. Cabeza de Neptuno a derecha: detrás tridente: P YPSAESC. Reverso. Júpiter con rayo en cuadriga al galope a izquierda: debajo escorpión: C YPSAE COS PRIV CEPIT V. a. 3.
1122. Denario. Cabeza de Leuconóe diademada a derecha, detrás del fin; P YPSAE SC. Reverso del n.º 1121 pudiendo faltar el escorpión. V. a. 3.
3.º A PLAVTIVS. Acuñó también como edil curul y recuerda en sus monedas triunfos obtenidos en Oriente.
1123. Denario. Cabeza turrada de Cibele a derecha: A PLAVTIVS AED CVR SC. Reverso. Baco de rodillas a derecha llevando camello por la brida, revestido con manto y con rama de olivo en la diestra;

- BACCHIVS IVDAEVS. V.
a. 2.
4.º L PLAVTIVS PLANCVS.
Su moneda se refiere a recuerdos familiares.
1124. Denario. Máscara de frente con los cabellos extendidos y a veces mezclados con serpientes: L PLAVTIVS. Reverso. Aurora con antorcha guiando de frente la cuadríga del Sol: PLANCVS. V. a. 1.
5.º C PLOTIVS RVFVS. Véase la familia Calpurnia y la Nævia.
1125. Grandes bronzes y medianos a bronzes del tipo ordinario de la época de Octavio con C PLOTIVS RVFVS. y con cabeza de Octavio o sin ella. V. a. 100, 6, 2, 2.
Familia Plutia, confundida frecuentemente con la Plautia.
1129. Denario normal de los Dioscuros con C PLVTI(us) V. a. 5.
Familia Poblícia. Presenta cinco acuñaciones.
1.º C (Poblicius) MALLE(olus) C. F. Acuñó moneda dentada con L Lic(inio) y Cn Dom(icio).
1130. Denario dentado. Anverso normal con X C MALLE CF Reverso. Marte desnudo con trompeta y clipeo, lanzando venablo en biga al galope a derecha; LLIC CN DOM. V. a. 1.
2.º C (Poblicius) MALL(eolus). Véase familia Caecilia y Postumia.
1131. Denario. Cabeza laureada de Apolo a derecha. Reverso. Roma sentada a izquierda sobre ascuas, con lanza y espada y coronada por la Victoria de pie detrás de ella: C MALL (que puede faltar, en cuyo caso hay una estrella detrás del anverso) ROMA. V. a. 2.
1132. Denario. Cabeza de Marte con casco con cimera a derecha encima mazo: X Reverso. Héroe desnudo con clámide y venablo, el pie sobre una coraza y delante de él trofeo: detrás proa con caduceo o saltamontes: C MAL. V. a. 6.
1133. Denario como el n.º 1132: en lugar de la proa tablilla con dos huecos con P y C MAL. A veces solo P en la tablilla y C MAL al lado. V. a. 6.
3.º C POBLICI(us) Q. F. Acuñó moneda dentada cuyos tipos se refieren a la Italia meridional.
1134. Denario dentado. Busto de Roma a derecha con casco adornado con una cabeza de águila y dos plumas; ROMA Reverso. Hércules ahogando al león a izquierda; a sus pies clava y delante arco y carcaj: C POBLICI Q F. V. a. 1.
4.º M POBLICI(us). Acuñó en España como lugarteniente de Pompeyo hijo.
1135. Denario. Cabeza con casco con penacho a derecha M POBLICI LEG PROPR. Reverso. Cneo con vestido militar y el pie sobre proa a izquierda da una palma a la Bética que lleva clipeo y dos venablos: CN MAGNVS IMP. V. a. 4.
Familia Pompeya. Hay acuñaciones de seis personas de esta celeberrima familia.
1.º SEX POM(peius) FOSTLVS. Sus monedas aluden al origen mitológico de la familia.
1136. Denario. Cabeza normal entre vaso y X. Reverso. La loba con los gemelos, la higuera ruminal con tres pájaros y el pastor Faustulo apoyado sobre su palo: SEX PO FOSTLVS ROMA. V. a. 1.
1137. Semis y quadrans normales con a vaso detrás de la cabeza y SEX
1138. POM en el reverso. El anverso del semis no lleva S. V. a. 8, 20.
2.º Q POMPEI(us) RVF(us). Sus monedas citan el nombre de sus abuelos los cónsules Sila y Rufo.
1139. Denario. Cabeza del consul Rufo a derecha; RVFVS COS Q POM RVFI. Reverso. Cabeza

- de Sila a derecha: SVLLA COS. V. a. 6.
1140. Denario. Silla curul entre flecha y ramo de laurel: Q POMPEI Q F RVFVS COS Reverso. Silla curul entre corona de laurel y lituo: SVLLA COS Q POMPEI RVF. V. a. 5.
3.º (Cn Pompeius) MAGNVS. Es el célebre rival de César.
1141. Aureo. Cabeza de Africa tocada por la piel de elefante entre lituo y preferfculo: MAGNVS. Reverso, Pompeyo en cuadriga al paso a derecha llevando ramo de laurel y coronado por la Victoria: sobre uno de los caballos está su hijo Cneo llevando también rama de laurel: PRO COS. V. a. 1500.
4.º CN MAG(nus). Es el hijo mayor del anterior: acuñó en España.
1142. As normal sin ROMA y con CN MAG IMP. V. a. 20.
5.º SEX(Pompeius) MAGNVS. Es hermano de Cneo. Acuñó primero en España y después en Sicilia.
1143. Denario. Cabeza de Pompeyo padre a derecha: SEX MAG PIVS. IMP Reverso. La Piedad a izquierda con ramo de olivo y cetro: PIETAS. V. a. 120.
1144. Denario. Como el n.º 1143 pero la inscripción del anverso es: SEX MAGN PIVS IMP SAL o SEX MAGNVS SAL IMP o SEX MAGNVSIMPSAL o SEX MAGN IMP SAL. V. a. 120.
1145. As normal sin marca de valor ni ROMA: en el anverso MAGNVS (o MAGN); en el reverso PIVS IMP. V. a. 6.
1146. Denario. Cabeza de Neptuno a derecha con tridente sobre el hombro: MAG PIVS IMP ITER. Reverso. Trofeo naval con tridente, proas, áncora y los monstruos Caribdis y Scila: PRAEF CLAS ET ORAE MARIT EX SC. V. a. 30.
1147. Faro con estatua de Neptuno encima: delante del faro galera con águila legionaria y acrostolio, tridente y tirso: MAG PIVS IMP ITER. Reverso. Monstruo Scila amenazando con un timón; el monstruo termina en dos colas de pez y tres perros: leyenda n.º 1146 o PRAEF ORAE MARIT ET CLAS SC V. a. 30. Es un denario.
1148. Aureo. Cabeza de Pompeyo (Sexto) entre preferfculo y lituo: MAG PIVS IMP ITER. La cabeza con barba y todo en corona de encina. Reverso. Cabezas en frente una de otra de Pompeyo padre y de Cneo hijo entre lituo y trípode: PRAEF CLAS ET ORAE MARIT EX S. C. V. a. 600.
1149. Denario. Cabeza de Pompeyo padre a derecha entre preferfculo y lituo: MAG PIVS IMPLITER. Reverso. Anapias y Anfi-siomo llevando en hombros a sus padres: entre ellos Neptuno a izquierda con acrostolio y el pié sobre proa: PRAEF ORAE MARIT ET CLAS EX SC (o solo SC) o PRAEFCLAS ET ORAE MARIT EX SC. V. a. 30, 15.
Un quinario de oro con SC atribuido a Pompeyo parece falso y no lo describimos.
Familia Pomponia. El nombre abreviado de algunos de sus magistrados se presta a confusiones con la familia Pompeya. Parecen pertenecer seguramente a la familia Pomponia:
1.º L. POMI(onius).
1150. As, semis, triens, quadrans, sextans normales con LPOMP con las dos primeros y dos últimas letras enlazadas: V. a. 3, 3, 3, 3, 12.
2.º LPOMPON(nius) MOLO. Su denario se refiere al origen fabuloso de los Pomponios.
1115. Denario. Cabeza laureada de Apolo a derecha: LPOMPON MOLO. Reverso. Numa a de-

- recha con Ítuo sacrificando un macho cabrío en altar encendido: un victimario lleva la víctima: NVM POMPIL, V, a. 12.
2.º L POMPONI(us) CN F. Acunó sus monedas dentadas,
1156. Denario dentado. Cabeza ordinaria: X LPOMPONI CNF, Reverso. Guerrero galo en biga al galope a derecha con clipeo y trompeta y lanzando jabalina: LLIC CN DOM, V, a. 1.
4.º POMPONI(us) MVSA. Sus monedas aluden a su sobre nombre.
1157. Denario. Cabeza diademada de Apolo a derecha con los cabellos largos: Q POMPONI MVSA, Reverso. Hércules desnudo con la piel de león y clava al lado tocando la lira a derecha: HERCVLES MVSARVM, V, a. 10.
1158. Denario. Cabeza laureada de Apolo: detrás lira. Reverso. Calliope a derecha tocando lira puesta sobre cipo: Q POMPONI MVSA V, a. 5.
1159. Denario. Como el n.º 1158 pero volumen en vez de lira, Reverso. Clio de pie a izquierda con volumen y apoyada sobre cipo: leyenda del n.º 1158, V, a. 5.
1160. Denario. Como el n.º 1158 pero flor en vez de lira, Reverso. Erato de frente tocando lira: leyenda n.º 1158, V, a. 100.
1161. Denario. Como el n.º 1158 pero dos flautas cruzadas en vez de lira. Reverso. Euterpe con dos flautas apoyada sobre cipo: leyenda n.º 1158 V, a. 5.

LUIS FERBAL Y CAMPO

(Continuará)

B I B L I O G R A F I A

Un nou estudi de Mr. Hemp sobre la Prehistòria Balear

A *The Antiquaries Journal* (vol. XII, n.º 2, Abril 1932, pag. 127 i següents) Mr. W. J. Hemp F. S. A. publica un treball titulat «The Navetas of Majorca» força interessant per la millor coneixença de la prehistòria de les Balears.

En aquest segon estudi de l'edat del Bronze a Balears, il·lustrat amb plans precisos i fotografies excel·lents, (1) una observació intel·ligent i acurada de la naveta des Tudons i de les del Rafal Rubí, que nomena 1.ª i 2.ª permet a l'autor anglès de relacionar fortament aquestes sepultures megalítiques amb les coves mallorquines d'enterrament i amb els

longs-barrows i cambres megalítiques tumulars d'Anglaterra i Irlanda.

Els plans i seccions de les navetes citades foren publicats per Emile Cartailhac en 1892 en *Monuments Pimitifs des Illes Baléares*, però en l'estudi de l'autor anglès apareixen addicionats amb certs detalls desconeguts fins ara i de la major importància pel que fa a aquelles relacions. En la naveta dels Tudons l'antecambra és dibuixada de bell nou; i el *forecourt* d'enfront de l'entrada exterior, i una regata en el pis exterior de la mateixa, es mostren per primera vegada, venint a reforçar la semblança d'aquests edificis amb les coves mallorquines, especialment amb les tallades al flanc dels turons, com algunes de la cala de S Vicens, i també amb la Grotte des Féés, a Ariés, Provença. Una mena de prestatge en forma de mitja lluna que hi ha al fons de la cambra de la naveta és un tret molt freqüent a les coves, figurant com nínxol final; mes els bancs dels costats de la cambra, tan usuals en les coves, no estan representats a cap de les navetes conegudes.

(1) En 1927 publicà el mateix autor una Comunicació a la Society of Antiquaries, Oxford, titulada *Some Rock-cut Tombs and Habitation Caves in Mallorca*, detalladíssim treball que és necessari conèixer per l'estudi dels primers temps de l'Edat del Bronze a Balears.

En les navetes del Rafal Rubí cal remarcar que no hi ha traces visibles d'un *forecourt* exterior ni cap regata al sol exterior de l'entrada; però el portal d'entrada de la cambra en abdues navetes està provist d'una regata acanalada resseguint tot el portal per contenir una llosa. Molt curiosa és la posició asimètrica de l'entrada al front de la naveta 1.ª i força interessants les emprentes de mescla que poden observar-se en el corredor de l'entrada, restes probables del segellat de la tomba.

Respecte al mètode usat per tancar les navetes, encara que no hi hagi cap precedent, l'evidència que resta és suggestiva. En les dues navetes del Rafal Rubí l'entrada a la cambra mostra una regata acanalada, com queda dit, destinada a contenir una llosa, com més clarament es troba també indicat en algunes coves d'enterraments de la cala de S. Vicens, i encara que l'entrada exterior no ofereixi una tècnica igual, costa molt de creure que tombes construïdes tan curosament com ho foren aquestes, poguessin ésser deixades tan fàcilment accessibles; és molt més segur que el vestibul fos omplert d'enderroc i la porta tapiada per una sola llosa que no es distingís de les que la rodejaven, dissimulant així la posició de l'entrada.

En el cas de les coves a que es baixa per una rampa corredor amb dos compartiments, el darrer era certament reomplert i l'entrada soterrada.

En la naveta dels Tudons, on la regata per contenir la llosa de la porta és a l'entrada exterior, existeix la possibilitat que un bloc de pedres es construís en el *forecourt* per disfressar la entrada de la tomba i també tal volta amb l'intenció de fer les dues extremitats de l'edifici més o menys simètriques.

Com diu també Mr. Hemp, que per aquells que comparteixen amb ell l'opinió que els *longs-barrows* i les cambres megalítiques tumulars són essencialment degudes al determini de llurs constructors de construir coves d'enterrament en la tradició Mediterrània, en terres on manca la pedra apropiada, i que molts dels seus treballats detalls tenien pels constructors un valor més bé cerimonial que no estructural encara que representassin detalls oblidats d'una primitiva tècnica constructiva, és temptador de considerar les Navetes primitius exemples de transició en tipus, ja que no en el temps.

Quant al problema local del seu origen, és difícil de resoldre per la senzilla raó que la pedra adequada per la construcció de les coves, és molt abundant a Mallorca i Menorca. Així que el canvi en el mètode de construcció de les sepultures no hi ha cap dubte que és deliberat. També és un fet curiós que mentres les construccions en forma de navetes se troben a Mallorca amb certa freqüència, no hi ha memòria que coves d'enterrament similars, sobretot dels tipus de la cala de S. Vicens hagin estat descobertes fins ara a Menorca.

Per últim, creu Mr. Hemp, que alguna llum en el problema de la coexistència dels dos tipus de sepultures ens poden donar els costums d'enterraments de Cerdanya, on a la plena Edat del Bronze, mentres la tomba megalítica del Gegant és la tomba del Cap, el poble seguia encara enterrant-se en tombes d'un tipus anterior; semblant costum és probable s'usàs a les Balears al mateix període.

LLUIS R. AMORÓS,

I N F O R M A C I Ó

Ha estat constituïda a la nostra ciutat una associació amb el nom de *Bibliòfila Mallorquina*, l'objecte de la qual és la publicació, en edició limitada als seus adherits, dels manuscrits inèdits, obres rares o exhaurides, traduccions, reproduccions de mapes i plans, gravats, documents, etc. que afecten a la història, institucions, literatura, mística, usos i costums que es refereixen o es relacionen amb la cultura de l'antic Regne de Mallorca.

La nova entitat té el seu domicili social en el de la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País. El nombre d'adherits és limitat a 125.

La junta directiva està presidida pel Senyor D. Zaforteza Musoles, i formada pels Senyors: Faust Morell Tacón, vice president; Antoni Mulet Gomila, tresorer contador, i Joan Llabrés Bernal, secretari bibliotecari.

El Consell de Publicacions de l'Associació està integrat pels Srs: D. Zaforteza, Vicens Furió, Faust Morell Tacón, Antoni Mulet Gomila, Joan Pons Marquès, Salvador Ros Ramonell i Pere Sampol Ripoll.